

Haninge
kommun

VÅLD **ENSAM**
PARTNERSKAP **ILSKA** GRUPPTRYCK
ORO **FATTIGDOM** **ÅNGEST** **FÄNGELSE**
ÖVERGREPP **ALKOHOL** **BRÅK** **PSYKISKT VÅLD**
BLÅMÄRKEN **HEDER** **MISSBRUK** **NPF** **HBTQI**
UTBROTT **DROGER** **UTBROTT** **SVARTSJUKA**
MISSHANDEL **SKOLK**

Soc för unga i Haninge

– ett stödmaterial för
dig som är skolpersonal
i gymnasiet

- Information om socialtjänsten,
- checklista vid oro för en elev,
- fler sätt att få råd och stöd,
- undervisning om socialtjänsten,
- kontaktinformation.

Du har en viktig roll!	5
Socialtjänsten – en översikt	6
Första och andra linjens socialtjänst	7
Så kontaktar man socialtjänsten	7
Socialtjänsten stöttar på olika sätt	8
Öppna insatser som inte kräver utredning	9
Om en elev inte kan bo kvar hemma	10
Om en elev begår eller blir utsatt för brott	11
Om en elev far illa – gör en orosanmälan	12
Checklista vid oro för en gymnasieelev	16
Fler sätt att få råd och stöd	18
Vad säger läroplanen?	24
Skolans värdegrund och uppgifter	24
Övergripande mål och riktlinjer	25
Förslag på upplägg för undervisning	26
Elevcase	27
Kontaktuppgifter till socialtjänsten	34

ORO PARTNERSKAP **VÅLD** ENSAM
FATTIGDOM ILSKA GRUPPTRYCK
ÖVERGREPP **ALKOHOL** BRÅK PSYKISKT VÅLD
BLÅMÄRKEN HEDER **DROGER** MISSBRUK **NPF** HBTQI
UTBROTT **SVARTSJUKA**
MISSHANDEL SKOLK

Du har en viktig roll!

Orolig för en elev?
Se checklistan
på sida 16!

Alla elever i Haninge ska veta att det finns hjälp och stöd att få om man inte har det bra – och som skolpersonal har du en viktig roll.

Det är utgångspunkten till detta stödmaterial för dig som skolpersonal i gymnasiet i Haninge kommun. I detta material har vi samlat information om socialtjänsten och andra aktörer som stödjer barn och ungdomar. Materialet är kopplat till läroplanen för gymnasieskolan och utgör en handledning för mentorer i att undervisa om socialtjänsten. Materialet utgör även ett kunskapsstöd om socialtjänsten för all skolpersonal inom gymnasieskolan.

Socialtjänsten är en del av samhällets välfärdssystem och erbjuder insatser till barn, ungdomar och vuxna. Det finns många barn och ungdomar som behöver stöd från samhället för att de inte har det bra. Det kan vara att man till exempel har konflikter inom familjen eller en förälder som dricker för mycket. Det kan även handla om att man själv mår psykiskt dåligt, skolkar eller har skadligt bruk eller beroende av alkohol eller droger. Det finns också elever i gymnasiet som är myndiga och som förväntas klara sin livssituation utan stöd från sina föräldrar. Det är därför viktigt att berätta att det finns hjälp att få om man inte har det bra.

Genom detta stödmaterial vill vi ge dig som skolpersonal grundläggande information om socialtjänsten. Här finns även information om hur en orosanmälan går till samt en checklista som kan vara till hjälp om du eller en kollega är orolig för en elev. Till dig som ska undervisa om socialtjänsten finns i slutet av materialet förslag på upplägg för undervisningen. Det är bra om elevhälsan vet om när du genomför undervisningen så att de kan ha en beredskap att hjälpa till om behov uppstår, till exempel om någon elev behöver stöd eller har frågor du har svårt att svara på. Du kan självklart också höra av dig till socialtjänsten för att få hjälp att svara på svåra frågor.

Lycka till!

Stödmaterialet har utarbetats av socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen och bygger på en lärarhandledning som socialtjänsten i Sollentuna tagit fram, samt underlag från barnrättsorganisationen Maskrosbarn.

Socialtjänsten – en översikt

Alla barn och ungdomar har rätt att må bra, vara trygga och ha någon som tar hand om dem. Vårdnadshavare (oftast en förälder) ska ta hand om barnet tills hen fyllt 18 år, men ibland kan de eller barnet behöva insatser från socialtjänsten om de inte har det bra. När ett barn fyller 18 år blir hen myndig och då inträder ett vuxenansvar där vårdnadshavare inte längre har samma rätt till insyn eller bestämmanderätt i sitt barns liv. En ungdom över 18 år bestämmer själv om hen vill ha kontakt med och få hjälp från socialtjänsten och om föräldrarna ska få kännedom om att hen har kontakt med socialtjänsten. Vårdnadshavare är dock fortfarande försörjningsskyldiga för sitt barn under tiden hen går på gymnasiet.

Hos socialtjänsten arbetar bland annat socialsekreterare och behandlare med särskild kunskap om barn och ungdomars behov. De är vana att träffa familjer som behöver stöd och hjälp. Socialtjänsten kan till exempel hjälpa till om barnet, ungdomen eller föräldrarna har problem som:

- **skadligt bruk eller beroende** – när någon i familjen dricker mycket alkohol, tar droger eller spelar om pengar på ett problematiskt sätt.
- **våld eller hot hemma** – när barnet/ungdomen eller någon annan i familjen blir slagen, hotad, hånad, utsatt för hedersproblematik eller sexuella övergrepp.
- **ekonomiska problem** – när pengarna inom familjen inte räcker till.
- **kriminalitet** – när någon i familjen gör brottsliga saker.
- **brott** – om barnet/ungdomen själv blir utsatt för brott.
- **psykisk ohälsa** – när någon i familjen mår dåligt.
- **skilsmässa eller separation** – när föräldrarna inte kommer överens.

Viktig information från socialtjänsten!

Alla barn och ungdomar:

- ska veta att det finns hjälp och stöd att få.
- har rätt att må bra.
- har rätt att få prata med någon som lyssnar.
- har rätt att bli tagna på allvar.

Socialtjänsten i Haninge har ansvar för att hjälpa och stötta alla som bor i kommunen. Det gäller också barn och ungdomar som kommit som nyanlända till Sverige.

Första och andra linjens socialtjänst

För att på bästa sätt kunna erbjuda stöd och hjälp till barn, ungdomar och vuxna är socialtjänsten i Haninge indelad i första och andra linjens socialtjänst.

Första kontakten sker alltid med **första linjens socialtjänst**, där det finns en mottagningsenhet som tar emot ansökningar och orosanmälningar. Vid en ansökan inleder socialtjänsten alltid en utredning kring behov av stöd och hjälp. Vid en orosanmälan gör socialtjänsten alltid en bedömning av om en utredning ska inledas eller inte. Man gör också alltid en bedömning om barnet eller ungdomen är i akut behov av hjälp eller skydd.

Inom första linjens socialtjänst finns även möjlighet att få råd och stöd utan att någon utredning inleds. Här finns verksamheter dit man kan vända sig till direkt och som är gratis – se avsnittet om *Öppna insatser som inte kräver utredning*.

Inom **andra linjens socialtjänst** görs utredningar och uppföljningar av insatser för barn och ungdomar i åldern 0–17 år. Där finns också familjehemsvård som utreder och ger stöd till familjehem samt barn och ungdomar som är placerade i familjehem. Andra linjen ansvarar även för kontaktfamiljer och kontaktpersoner för såväl barn och ungdomar som vuxna. Inom andra linjens socialtjänst görs också utredningar och uppföljningar av insatser för vuxna med behov av stöd gällande exempelvis ekonomi, beroende, kriminalitet eller andra behov av socialt stöd.

Så kontaktar man socialtjänsten

Alla oavsett ålder kan kontakta socialtjänsten för att ställa frågor och vid behov få stöd och hjälp. Om ett barn, en ungdom eller en förälder ber socialtjänsten om hjälp kallas det att göra en ansökan. Då måste socialtjänsten inleda en utredning och ta reda på vilken hjälp familjen behöver. Om ett barn är under 15 år behöver ens vårdnadshavare samtycka till att man ansöker. Utredningen görs tillsammans med både barnet eller ungdomen och dess föräldrar.

Det går att kontakta socialtjänsten på olika sätt – antingen digitalt eller genom att ringa mottagningsenheten. Kvällar, nätter och helger kontaktar man i stället socialjouren. I slutet av materialet finns kontaktuppgifter och information om när och hur man kan kontakta socialtjänsten.

Om det behövs kan man prata med socialtjänsten anonymt, till exempel för att ställa frågor och ta reda på mer innan man bestämmer sig för att berätta vem man är. Det gäller såväl barn och ungdomar som vuxna. När det gäller skolpersonal som kommer i kontakt med barn och ungdomar, se avsnittet: *Om en elev far illa – gör en orosanmälan*.

Socialtjänsten stöttar på olika sätt

Socialtjänsten kan hjälpa och stötta barn och ungdomar och deras familjer på olika sätt. En del får hjälp från socialtjänsten medan andra får hjälp på andra sätt, till exempel från sjukvården eller från elevhälsan i skolan. Om du som skolpersonal eller en elev har frågor kring vilket stöd och hjälp som finns att få kan man alltid ringa och fråga socialtjänsten. Förutom skolan samarbetar socialtjänsten även med andra delar av samhället, så som polis, barn- och ungdomspsykiatri och sjukvård.

Stöd och hjälp från socialtjänsten är gratis (undantag kan dock finnas vid placering av ett barn) och bygger på frivillig medverkan. Det innebär att socialtjänsten inte kan hjälpa till om en familj tackar nej till hjälp och stöd. Detta gäller dock inte när barn far illa och behöver omhändertas och placeras utanför det egna hemmet enligt tvångslagstiftning (Lagen om vård av unga, LVU, som gäller tills en ungdom fyller 21 år). Att placera ett barn eller ungdom mot familjens eller ungdomens vilja är ett beslut som fattas av förvaltningsrätten utifrån en ansökan från socialnämnden i kommunen. För att det ska ske behöver socialtjänsten först göra en utredning av barnets eller ungdomens behov av stöd och skydd.

Socialtjänsten vill gärna göra utredningen tillsammans med barnet eller ungdomen och vårdnadshavare om eleven inte är myndig, för att se vilket stöd som kan erbjudas. För att vårdnadshavare ska kunna vara delaktiga i en utredning som gäller en ungdom över 18 år måste ungdomen gå med på det. Även för yngre personer kan ibland en vårdnadshavares rätt till insyn begränsas med hänsyn till barnets integritet.

Socialtjänsten har insatser riktade såväl till barn, ungdomar och vuxna. Man kan också ha en kombination av olika insatser. Här berättar vi om några vanliga insatser:

Familjebehandling

Om det är jobbigt hemma kan en eller flera i familjen träffa en familjebehandlare. Det kan till exempel vara konflikter i familjen, att föräldrarna bråkar och inte kommer överens eller har svårt att veta hur de ska ta hand om barnen. De som arbetar med familjebehandling är utbildade för att hitta lösningar på familjens problem. En familjebehandlare kan antingen komma hem till familjen eller så får familjen träffas hos familjebehandlarna.

Kontaktperson

Ett barn eller en ungdom kan få en kontaktperson för att hen behöver stöd i sin vardag, till exempel för att aktiveras på sin fritid, få hjälp med skolarbetet och komma till en ny miljö. Det kan också handla om att hen behöver bryta sig loss från en olämplig miljö. En kontaktperson träffar man regelbundet. Hur ofta och hur länge beror på behovet.

Ekonomiskt bistånd

Om familjens pengar inte räcker till det allra viktigaste, som mat, kläder och boende, kan en vuxen i familjen vända sig till socialtjänsten som gör en utredning för att se om familjen har rätt att få pengar genom ekonomiskt bistånd. Det är dock en tillfällig lösning.

Öppna insatser som inte kräver utredning

Om ett barn eller ungdom eller dess föräldrar vill ha stöd och hjälp utan att socialtjänsten startar en utredning finns det verksamheter inom socialtjänsten dit de kan vända sig direkt och som är gratis.

Du som skolpersonal kan hänvisa elever eller föräldrar boendes i Haninge kommun direkt till dessa verksamheter.

HANBA

I Haninge finns olika stödgrupper för barn och ungdomar där man kan träffa andra i liknande livssituation. Det finns exempelvis grupper för barn till föräldrar som utövar våld eller barn till föräldrar med psykisk ohälsa eller beroendeproblematik. I Haninge finns stödgrupper för åldrarna 7–12 år samt 13–17 år.

MiniMaria

I Haninge finns mottagningen MiniMaria, dit barn, ungdomar och unga vuxna upp till 25 år och deras föräldrar kan vända sig till direkt. MiniMaria erbjuder råd, stöd och behandling kring alkohol, narkotika eller problem med spel om pengar.

Familjecentral

I Haninge finns en familjecentral dit föräldrar till barn 0–18 år kan vända sig för råd och stöd kring sitt föräldraskap.

Stödcentrum för unga brottsutsatta

I Haninge finns ett stödcentrum för den som blivit utsatt för exempelvis rån, misshandel, våldtäkt, hatbrott, olaga hot, stöld och ofredanden. Verksamheten vänder sig till barn och ungdomar upp till 20 år. Även anhöriga och vittnen kan få stöd. Stödcentrum erbjuder bland annat:

- Stödsamtal för att kunna bearbeta brottshändelsen.
- Praktisk hjälp i exempelvis kontakt med polis, åklagare och försäkringsbolag.
- Information om rättigheter och skyldigheter.
- Stöd i samband med att en ung anhörig har blivit utsatt för eller bevittnat ett brott.

INFORMATION FÖR DIG SOM ÄR SKOLPERSONAL

Ungdomsmottagningen

I Haninge finns en ungdomsmottagning som gratis tar emot ungdomar och unga vuxna mellan 12–23 år. På ungdomsmottagningen jobbar kuratorer, barnmorskor/sjuksköterskor och läkare och de har tystnadsplikt. Hit kan man vända sig för att prata om sin psykiska ohälsa, till exempel om man är deppig, stressad, ofta är arg, har ångest/oro eller om man har det jobbigt hemma, med kompisar, partner eller i skolan. På ungdomsmottagningen kan man också få hjälp med preventivmedel, frågor om sexualitet, kropp/kön och med mensbesvär.

Läs mer om kommunens verksamheter och få kontaktuppgifter på haninge.se/omsorg-och-stod eller kontakta mottagningsenheten för barn, unga och vuxna på tel. 08-606 79 96.

Om en elev inte kan bo kvar hemma

Socialtjänsten försöker alltid jobba för att barn och ungdomar ska kunna bo kvar hemma, men ibland går det inte av olika anledningar. Det kan handla om att en förälder mår för dåligt för att kunna ta hand om familjen eller att barnet eller ungdomen skadar sig själv och behöver mer hjälp än vad föräldrarna kan ge. Innan det kan bli aktuellt med ett nytt boende provas alltid flera andra sätt att hjälpa familjen.

Det är socialtjänstens ansvar att bestämma om barnet eller ungdomen ska bo hos en släkting, i ett familjehem eller på något annat ställe. Det är ovanligt att socialtjänsten omhändertar ett barn eller en ungdom utan att hen eller föräldrarna vill det. Socialtjänstens ansvar och mål är att barnet och ungdomen ska få det så bra som möjligt och därför är det viktigt för socialtjänsten att veta vad hen behöver och vill. Om situationen är så allvarlig att det bedöms att barnet eller ungdomen inte kan bo kvar hemma finns det olika boendeformer.

Jourhem

Ett jourhem är en familj som tar emot barn eller ungdomar under en kortare och begränsad tid, tills de kan flytta tillbaka till sin familj, eller flytta till ett familjehem. En jourhemsfamilj tar emot ett barn eller ungdom som snabbt måste få bo någon annanstans tills socialtjänsten kommit fram till en mer långsiktig lösning.

Familjehem

Barn eller ungdomar som inte kan bo hemma under en längre tid kan få komma till ett familjehem. Att bo i familjehem innebär att bo som familjemedlem i en annan familj. Det kan vara en familj i ens närmiljö eller en familj som man inte känner. Tiden man bor i familjehem är olika lång. En del barn och ungdomar kan flytta tillbaka till sina föräldrar igen, medan andra bor kvar tills de gått ut gymnasiet, dock som längst tills de fyller 21 år.

HVB

HVB står för hem för vård och boende och är till för barn eller ungdomar som inte kan bo kvar hemma, men där familjehem inte är ett alternativ eftersom barnet eller ungdomen behöver vård och behandling. På HVB finns personal tillgänglig dygnet runt. Ett HVB hem kan ha inriktning på olika behov såsom psykisk ohälsa och drogproblematik eller normbrytande beteende.

En särskild form av HVB är de särskilda ungdomshemmen som drivs av staten genom Statens institutionsstyrelse (SiS). SiS ansvarar för individuellt anpassad tvångsvård och behandling av ungdomar med allvarliga psykosociala problem. På ungdomshemmen får ungdomarna tvångsvård enligt LVU (lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga som gäller tills en ungdom fyller 21 år).

Stödboende

Ett stödboende är ett eget boende med extra stöd för ungdomar mellan 16 och 20 år som endast har ett mindre vårdbehov. Ett stödboende ska förbereda ungdomen på ett självständigt vuxenliv och är till för de ungdomar som inte har behov av sådana vård- och behandlingsinsatser som motiverar en placering i HVB. Stödboende innebär att ungdomen har ett eget boende under en tidsbegränsad period. Till stödboendet ska det finnas personal och ungdomen ska få ett individuellt anpassat stöd för att bland annat klara av boendet och få en meningsfull fritid.

Om en elev begår eller blir utsatt för brott

När en elev begår brott

När en elev begår ett brott kan både socialtjänsten och polisen göra en utredning, men utredningarna har olika funktioner. Polisens huvuduppgift är att utreda om ett brott har begåtts och vem som är gärningsperson. Socialtjänsten utreder om barnet eller ungdomen upp till 18 år har behov av skydd eller andra insatser.

Socialtjänstens ansvar är inte att döma eller bestraffa – utan att identifiera de barn och ungdomar som riskerar att utvecklas negativt på grund av brottslig verksamhet och se till att de får stöd och skydd.

Ett barn under 15 år är inte straffmyndigt och kan inte dömas för begångna brott. Här bär socialtjänsten hela ansvaret för att vidta åtgärder. Ett barn under 15 år som begått ett brott får komma med sina föräldrar på samtal med socialtjänsten. Om barnet, ungdomen eller föräldrarna vill ha stöd eller om socialtjänsten bedömer att familjen behöver stöd inleds en utredning. Om brottet är grövre inleds alltid en utredning hos socialtjänsten.

För barn och ungdomar i åldern 15–18 år delas ansvaret mellan socialtjänst, polis, åklagare och domstol, samt i allvarigare fall även kriminalvården. Socialtjänsten och de rättsvårdande myndigheterna har ett gemensamt intresse att förhindra och motverka brott.

INFORMATION FÖR DIG SOM ÄR SKOLPERSONAL

Vid 18 års ålder behandlas en person som vuxen, vilket innebär att händelsen hanteras av polis. Socialtjänsten blir inte automatiskt inblandad, men kan bli kontaktad om rättsväsendet behöver hjälp i sin bedömning genom exempelvis information inför om en person ska kunna dömas till vård inom socialtjänsten eller annan påföljd.

Om en elev begår ett brott i skolan kan skolan polisanmäla det, men socialtjänsten får inte automatiskt reda på det. Om skolan är orolig för en elev måste det anmälas till socialtjänsten, se avsnittet: *Om en elev far illa – gör en orosanmälan*. Socialtjänsten anmäler till polisen när barn och ungdomar under 18 år blivit utsatta för brott men inte när de begår brott.

När en elev blir utsatt för brott

En elev som blivit utsatt för brott eller en traumatisk händelse kan behöva stöd för att gå vidare i livet. Socialtjänsten ansvarar för att de som utsatts för brott och deras närstående får stöd och hjälp. I Haninge finns Barnahus – en plats där polis, åklagare, socialtjänst, krisstödjare, barnläkare och barn- och ungdomspsykiatri (PRIMA) arbetar tillsammans. Dit kommer barn och ungdomar mellan 0–18 år som blivit utsatta för brott, våld eller övergrepp i nära relation. Barnahus i Haninge riktar sig till barn och ungdomar i Haninge och Nynäshamn.

I kommunen finns även Stödcentrum för unga brottsutsatta som riktar sig till barn och ungdomar upp till 20 år som blivit utsatta för exempelvis rån, misshandel, våldtäkt, hatbrott, olaga hot, stöld och ofredanden. Där kan även anhöriga och vittnen få stöd. Man behöver inte ha gjort en polisanmälan för att kontakta stödcentrum. Det går bra att vara helt anonym och därmed kan även barn och ungdomar från andra kommuner vända sig till stödcentrum i Haninge.

I kommunen finns också ungdomsmottagningen där man också kan få stöd och hjälp om man varit utsatt för våld (sexuellt, fysiskt, psykiskt, digitalt) eller om man utsatt någon annan.

Om en elev far illa – gör en orosanmälan

Alla som arbetar inom skolan är enligt lag **skyldiga** att göra en orosanmälan till socialtjänsten om de får kännedom om eller känner oro över en elev under 18 år som far illa eller riskerar att fara illa. Du som skolpersonal är också skyldig att skyndsamt lämna uppgifter som kan vara av betydelse för socialtjänstens utredning. Lagen säger att alla är skyldiga att anmäla oro för ett barn eller ungdom under 18 år om sådan uppstår, vilket innebär att du som skolpersonal är skyldig att anmäla oro även om exempelvis rektor inte vill anmäla.

Kontakta och rådgor alltid först med skolans elevhälsa och skolläring kring en eventuell orosanmälan. Du kan också ringa och rådgöra med socialtjänstens mottagningsenhet kring din oro.

Du behöver inte vara säker – misstanke räcker

Du som kommer i kontakt med barn och ungdomar i ditt yrke får inte göra en anonym orosanmälan. Du kan däremot ringa och rådgöra med socialtjänsten utan att uppge namn på den oron avser, innan du tar ställning till om du ska göra en orosanmälan eller inte. Som anmälare behöver du inte vara säker på att barnet eller ungdomen far illa, det räcker att du misstänker det. Det är socialtjänsten som ska utreda elevens situation och bedöma om hen behöver skydd eller stöd.

Din orosanmälan kan vara livsavgörande

För en elev kan det vara livsavgörande att du och dina kollegor på skolan tar anmälningsplikten på största allvar och anmäler er oro.

Anmälningsplikten kan väcka många frågor och känslor. Ibland vet du kanske att du behöver göra en orosanmälan, men är rädd att svika elevens förtroende eller är orolig för vad din anmälan kan leda till. Rådgör alltid med skolledningen och elevhälsan på din skola, eftersom de kan ha mer information om eleven.

Oftast ska skolan informera föräldrarna – men det finns undantag

Varje skola har en plan för hur anmälan ska gå till och vilka som ska informeras. Skolan bör ha som utgångspunkt att ha kommunicerat oron med vårdnadshavarna innan orosanmälan görs, så att de har möjlighet att bemöta oron. Men det finns undantag. Om du som skolpersonal är orolig för att ett barn eller ungdom utsätts för till exempel hot, våld, övergrepp eller hedersrelaterat förtryck ska skolan inte informera vårdnadshavarna om att en orosanmälan görs. I stället ska skolan kontakta socialtjänsten, som i sin tur avgör hur kontakten med vårdnadshavarna ska ske. Socialtjänsten avgör också om de behöver anmäla vidare till polisen för en eventuell brottsutredning.

Gör flera anmälningar om problemen fortsätter

Om skolan gjort en orosanmälan till socialtjänsten och ny information om en elev tillkommer eller problemen upprepar sig, är det viktigt att göra upprepade orosanmälningar. Det kan vara värdefull information när socialtjänsten beslutar om de ska inleda en utredning eller inte. Det är också viktigt i det fortsatta utredningsarbetet.

Så gör du en orosanmälan

En anmälan görs till socialtjänsten i den kommun där eleven bor. I Haninge kan du göra en anmälan digitalt via kommunens hemsida eller via telefon genom att ringa mottagningsenheten för barn, unga och vuxna, 08-606 79 96. För kontaktuppgifter se avsnittet: *Kontaktuppgifter till socialtjänsten*.

Du kan läsa mer om orosanmälan på Skolverkets och Socialstyrelsens webb. På Socialstyrelsen webb finns en kort film om orosanmälan riktad till anmälningsskyldiga.

Så går det till efter en orosanmälan

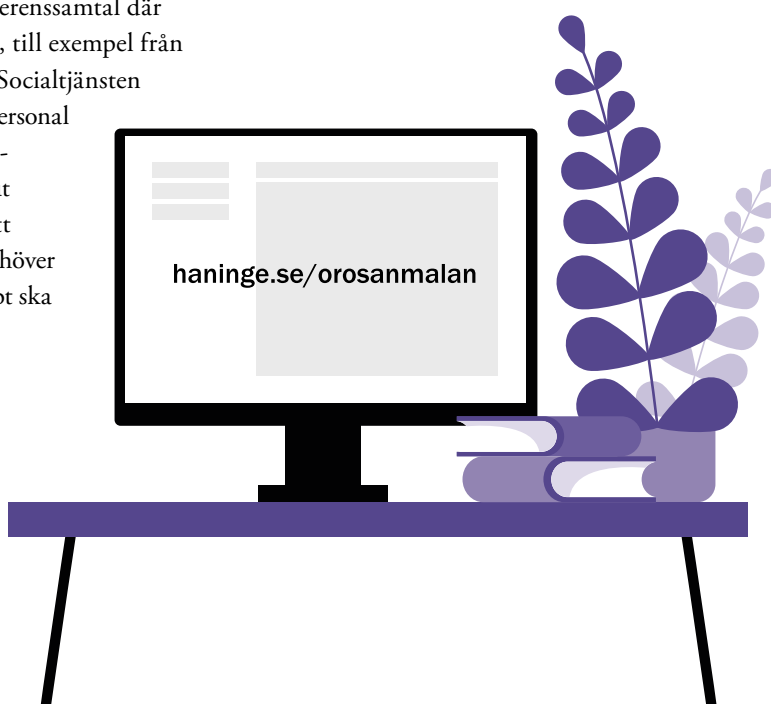
När socialtjänsten får in en orosanmälan för en person under 18 år gör de en skyddsbedömning samma dag. I samtal med skolan tar socialtjänsten reda på om eleven behöver akut hjälp och skydd. Om socialtjänsten bedömer att situationen inte är akut bjuder skolan in till ett samverkansmöte med eleven, vårdnadshavare och socialtjänst, om detta inte är olämpligt med hänsyn till elevens bästa. Om någon utanför skolan gör en orosanmälan informeras skolan inte om att en anmälan gjorts.

Ett samverkansmöte ska hållas så fort som möjligt och syftet är att ta reda på mer om hur eleven har det och hur hen mår. Oftast sker mötet i skolans lokaler. Inom 14 dagar gör socialtjänsten en förhandsbedömning om de ska inleda en utredning eller inte. Under en förhandsbedömning kan socialtjänsten endast ha kontakt med barnet eller ungdomen, vårdnadshavare och anmälaren. Beslutet meddelas till vårdnadshavare och till den som gjort anmälan.

Om socialtjänsten gör en utredning

Socialtjänsten gör en utredning för att få mer information om hur eleven har det och vilket stöd eleven och familjen behöver. Målet är att socialtjänsten och familjen tillsammans ska komma fram till vilken hjälp som behövs för att det ska bli bättre.

Under utredningen kontaktas skolan för referenssamtal där ytterligare information samlas in om eleven, till exempel från mentor, elevhälsa eller annan skolpersonal. Socialtjänsten gör ibland referenssamtal med relevant skolpersonal även när någon utanför skolan gjort en orosanmälan. I vissa fall skickar socialtjänsten ut konsultationsdokument i stället för att ha ett referenssamtal. Konsultationsdokumentet behöver fyllas i skyndsamt för att socialtjänsten snabbt ska få en bild av hur eleven har det i skolan.

En utredning gällande barn och ungdomar får som regel inte ta mer än fyra månader. Om utredningen gäller en myndig elev ska den genomföras skyndsamt och går det till på samma sätt, men då är det eleven, inte föräldrarna, som ger sitt samtycke till vilka som får kontaktas och vilken information som får samlas in och lämnas ut. Skolan behöver då den myndige elevens samtycke för att lämna ut uppgifter till socialtjänsten.

Skolan får inte veta allt om utredningen

När skolan är anmälare kan socialtjänsten lämna information till skolan om att utredning inleds, inte inleds eller pågår. Någon annan information – exempelvis om en utredning har avslutats och vad den resulterade i – har socialtjänsten inte rätt att delge på grund av sekretess. Men om det finns samtycke från föräldrar och ungdom över 15 år får socialtjänsten delge skolan annan information. För barn under 15 år krävs inget samtycke.

Socialtjänsten försöker så långt det är möjligt få samtycke från föräldrar och ungdomar över 15 år för att kunna lämna information till skolan om sådant som gynnar eleven att skolpersonal känner till. Men om det saknas samtycke kan socialtjänsten inte meddela skolan vad som händer i utredningen.

Om eleven är 18 år eller äldre

När det gäller en elev som fyllt 18 år gäller inte längre anmälningsskyldigheten. Varken skola eller socialtjänst har samma ansvar för vuxna som för barn. Däremot finns fortfarande möjlighet för alla, inklusive skolpersonal, att anmäla oro för en myndig elev till socialtjänsten. Även en myndig elev har möjlighet till stöd från socialtjänsten i olika svåra situationer, såsom substansbruk, utsatthet för våld eller ekonomiska problem. Här gäller sekretess och socialtjänsten kommer inte att kunna återkoppla vare sig till vårdnadshavare eller skola utan elevens samtycke.

Vid en orosanmälan av en myndig elev kontaktas hen och får information om innehållet i anmälan och vilket stöd hen har möjlighet att få. Om anmälan gäller en elev mellan 18–20 år gör socialtjänsten en bedömning om det finns behov av akut tvångsvård enligt LVU (Lagen om vård av unga).

Checklista vid oro för en gymnasieelev

Denna checklista för dig som skolpersonal kan ge stöd i att börja fundera kring elever du känner oro för. Det finnas även andra viktiga aspekter som inte finns med i checklistan. Checklistan ska användas för en enskild elev och inte för en hel klass. Finns det någon elev som;

☐ har för hög frånvaro	☐ visar tecken på drog eller alkoholanvändning på ett oroande sätt
☐ ofta är ledsen eller nedstämd	☐ ofta är arg på sin omgivning
☐ äter dåligt/inget alls	☐ ofta kommer sent till lektion
☐ är på väg in i/befinner sig i kriminalitet	☐ ofta lämnar klassrummet
☐ har problematisk skolfrånvaro	☐ inte får grundläggande behov tillgodosedda hemifrån
☐ har svårt att fokusera	☐ har höga krav/prestationsångest
☐ plötsligt har tillgång till dyra saker	☐ sällan gör hemuppgifter
☐ har dålig hygien	☐ inte vill prata om sin familj/föräldrar
☐ har synliga fysiska skador	☐ återkommande skriver om ämnen som handlar om missbruk, psykisk ohälsa, våld, övergrepp eller död
☐ inte är engagerad i sin skolgång	
☐ uttrycker extrema åsikter	
☐ ofta är väldigt trött	

Har du kryssat i en eller flera rutor?

Det kan vara ett tecken på att du ska fråga hur eleven mår. Berätta för eleven att du är orolig och varför du är det. Kanske kommer eleven berätta idag, eller en annan dag. Det är inte det viktigaste. Det viktigaste är att du har uppmärksammat någon som förmodligen behöver det. Du kommer inte göra skada genom att visa att du bryr dig – tvärtom.

CHECKLISTA FÖR DIG SOM ÄR SKOLPERSONAL

Kontakta gärna skolans elevhälsa först för en fortsatt diskussion kring stöd och hjälp för eleven. Om du är fortsatt orolig kan du kontakta socialtjänstens mottagningsenhet för rådgivning och stöd, 08-606 79 96.

Checklistan bygger på Maskrosbarns lärarmaterial Skolkurage.

Kom ihåg!

- Våga fråga, lyssna och tro på det eleven berättar.
- Visa att du finns där.
- Du behöver inte ha en lösning – det viktigaste är att eleven blir sedd och lyssnad på.
- Diskutera gärna eleven med elevhälsan.
- Du som skolpersonal är viktig och kan göra stor skillnad för en elev.

Fler sätt att få råd och stöd

Förutom socialtjänsten finns flera organisationer och myndigheter som kan ge barn och ungdomar råd och stöd. Här presenterar vi några av dem som har en telefon eller chattfunktion. Länkar finns på Haninges hemsida under *Omsorg och stöd* och information *För dig som är barn eller ungdom*: haninge.se.

1825 – för unga vuxnas psykiska hälsa

Stiftelsen 1825 arbetar för att främja psykisk hälsa och minska psykisk ohälsa bland unga vuxna. De har en samtals- och terapimottagning dit du som är 18–25 år och upplever ett behov av stöd kan komma utan remiss.

Barnens rätt i samhället (BRIS)

Alla som är under 18 år kan prata med en kurator på BRIS. Att ringa eller sms:a till BRIS är helt gratis. Det syns inte på telefonräkningen och man kan vara anonym, vilket betyder att man inte behöver säga vem man är. BRIS har även mejl, chatt och diskussionsforum.

Barnombudsmannen (BO)

Barnombudsmannen är en statlig myndighet med uppdrag att arbeta för barns och ungas rättigheter och intressen utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen. Barnombudsmannen svarar på frågor om barns och ungas rättigheter.

BUFFF – Barn och ungdom med förälder/familjemedlem i fängelse

Den som har en förälder eller familjemedlem i fängelse, häkte eller frivård kan få råd och stöd av BUFFF. Även förälder, syskon, mor- och farförälder och familjehem kan kontakta BUFFF för råd och stöd.

ECPAT

ECPAT erbjuder hjälp, stöd och kunskap om bilder, sexuella kränkningar, hot och övergrepp på nätet eller IRL, för dig under 18 år. ECPAT kan också hjälpa till att ta ner nakenbilder som spridits. Man kan ta kontakt via telefon, chatt eller mejl.

Ellencentret

Finns för dig som är mellan 15–25 år och har erfarenhet av sex mot ersättning, sex som självskadebeteende, så kallad sugardating, eller att bli såld av andra. Ellen-centret ger gratis stöd och hjälp, oavsett kön eller könsidentitet. Man kan få hjälp via telefon, chatt, hjälp på mottagning, få en stödkontakt eller juridiskt stöd.

Existera – för dig som blivit känslstymptad

Existera erbjuder telefonrådgivning och mejlkontakt till dig som blivit utsatt för könsstymning. Föreningen ger stöd till bland annat unga kvinnor som har blivit utsatta för könsstymning och arbetar för att motverka att fler flickor utsätts.

Exit – Fryshuset

Exit finns till för dig som är aktiv i våldsbejakande radikala, nationella eller religiösa grupper och vill få hjälp med att lämna dessa, anonymt och på dina villkor. Hit kan du mejla för att få ett personligt möte.

Friends

Friends är en barnrättsorganisation som arbetar för att varje barn ska få växa upp utan mobbning och kränkningar. Friends finns för dig som behöver råd och stöd om frågor som rör utsatthet, mobbning, ensamhet mm. Både om du själv är utsatt eller om du är orolig för någon annan. Du kan ta kontakt med Friends via mejl, telefon eller chatt.

Frisk & Fri

Till Frisk & Fri – riksföreningen mot ätstörningar – kan man vända sig om man har tankar kring kropp, mat och träning som känns jobbiga, eller om man är orolig för att någon i sin närhet inte mår bra. Både den som är drabbad av en ätstörning och närstående kan ringa eller chatta anonymt och kostnadsfritt.

Haninge ungdomsjour

Haninge ungdomsjour är en ideell förening som arbetar förebyggande, stödjande och utbildande för ett ökat välmående och motverka våld bland barn, ungdomar och unga vuxna mellan 10–25 år. Föreningen har bland annat en stödchatt där man kan chatta anonymt. Man kan även kontakta dem anonymt via ett kontaktformulär.

Hjälplinjen

Hjälplinjen är en stöddlinje för psykisk hälsa. Här kan du som är över 18 år få stöd och vägledning när du eller någon närstående mår dåligt. Det kan handla om oro, ångest, nedstämdhet, en svår livssituation eller självmordstankar. Man kan vara helt anonym, tjänsten är kostnadsfri och öppet dygnet runt, året om.

IVO:s barn – och ungdomslinje

Du som är under 21 år kan ringa och skriva till barn- och ungdomslinjen för att fråga om dina rättigheter eller berätta om det som inte fungerar bra i socialtjänsten. Samtalet är gratis och syns inte på telefonräkningen.

Jag vill veta (Brottsoffermyndigheten)

På jagvillveta.se kan du som är under 18 år läsa om dina rättigheter vid brott. Det finns information om vad som är brottsligt, hur du kan känna om du varit med om brott och var du kan få hjälp. Det finns också information om vad som händer om du anmäler eller om det blir rättegång.

INFORMATION TILL GYMNASIELEVER

Jourhavande kompis (Röda korset)

Jourhavande kompis är en verksamhet inom Röda Korsets ungdomsförbund. Du som är under 25 år kan chatta anonymt med jourhavande kompis om vad som helst, till exempel om kärlek, mobbing, ensamhet eller familjesituationen.

Killar.se

Killar.se finns för killar och unga män 10–25 år. Killar.se tar emot alla typer av frågor och funderingar, det finns inget som är för litet eller för stort. Det kan till exempel handla om relationer, kärlek, sex, porr, ensamhet, våld, sorg och att må psykiskt dåligt. Här kan du chatta anonymt men även träffa en kurator på en samtalsmottagning.

Koll på soc

Socialtjänsten ansvarar för att ge stöd och råd till barn, ungdomar och unga vuxna upp till 21 år som inte har det bra. På Koll på soc kan du få svar på vanliga frågor och se filmer om socialtjänsten. På sajten finns bland annat information om vad soc gör, tips inför möten med soc och hjälp för dig som vilat ta kontakt med dem.

Livslinjen – Mind

På livslinjen kan du som är mellan 16–25 år chatta helt anonymt med en vuxen om det mesta, dina känslor, tankar och när livet känns jobbigt.

Maskrosbarn

Maskrosbarn ger stöd till dig som är 13–19 år och har en förälder som dricker för mycket, tar droger, mår psykiskt dåligt eller utsätter dig för psykiskt eller fysiskt våld. Här kan man få träffa andra med liknande familjesituationer, erfarenheter eller få stöd av en vuxen. Du kan chatta anonymt, träffa andra med liknande erfarenheter eller prata med och få stöd av en vuxen.

Origo

Origo arbetar mot hedersrelaterat våld för ungdomar 13–26 år. Det kan handla om att känna sig kontrollerad av sin familj, att man behöver ha koll på sina syskon eller är orolig för sin framtid kopplat hedersrelaterat våld och förtryck. De som jobbar på Origo vet hur livssituationen ser ut för många unga, de har tystnadsplikt och du kan kontakta dem anonymt.

PRIMA Barn Handen – Barn och ungdomspsykiatri

PRIMA är barn- och ungdomspsykiatri i Handen. Här kan man få hjälp med lindrig till måttlig psykiatrisk problematik som t.ex. ångest, depression eller tvångstankar. Mottagningen är öppen för barn och ungdomar 0–18 år som bor i Haninge, Nynäshamn eller Tyresö kommun.

RFSL – stödmottagning hbtqi-personer

RFSL:s stödmottagning är till för dig som är hbtqi-person och har blivit utsatt för trakasserier, hot och våld (hbtqi är ett paraplybegrepp för homosexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter samt intersexpersoner). Ibland handlar det om brottsliga handlingar, men det behöver inte göra det. Även närstående och vänner till våldsutsatta hbtqi-personer är välkomna att ta kontakt. Stöd sker genom samtal, telefonsamtal eller mejl. Stödet är gratis, personalen har tystnadsplikt och du kan vara anonym.

RFSU – Riksförbundet för sexuell upplysning

Till RFSU kan du ställa frågor om allt som har med kroppen, sex, relationer, rättigheter, hat och hot att göra, bland annat via chatt där du kan vara helt anonym.

Regnbågslinjen

Regnbågslinjen är en stöddlinje via chatt, telefon och digitala brev för HBTQIA + och allierade. När man kontaktar Regnbågslinjen får man prata med en någon som är HBTQIA+. Man får vara helt i fokus, få prata till punkt och få stöd i att sätta ord på det som känns svårt. Du kan vara helt anonym och det är kostnadsfritt.

Rudans psykosociala mottagning för barn, unga och vuxna

På Rudans vårdcentral finns en psykosocial mottagning som tar emot barn, unga och vuxna i Haninge kommun med psykisk ohälsa. Här kan du få hjälp med bedömning, råd och stöd, samt psykologisk behandling. Mottagningen stödjer barn och unga som exempelvis är oroliga, ledsna eller som ofta hamnar i konflikter. De erbjuder även stödjande samtal samt råd till föräldrar om hur de kan stötta sina barn och ungdomar.

Rädda Barnens orostelefon

Orostelefonen är en stödtelefon för barn och unga i frågor som rör våldsbejakande extremism, hatbudskap och radikaliserings. Den som ringer kan vara anonym, samtalen är gratis och syns inte på telefonräkningen.

SHEDO

SHEDO är en ideell förening som sprider kunskap och ger stöd till personer med ätstörningar och självskadebeteende samt deras närstående. Du kan höra av dig till SHEDO om du är i behov av stöd, har frågor eller funderingar. Stödverksamheten består av Självskadechatten där du är anonym, en jourmejl och mentorskap.

Självmordslinjen – Mind

Självmordslinjen är till för dig som har tankar på att ta ditt liv eller har en närstående med sådana tankar. Du kan ringa, chatta eller mejla anonymt. Självmordslinjen har öppet dygnet runt, varje dag. Vid akut självmordsrisk ring 112.

INFORMATION TILL GYMNASIELEVER

Storasyster

Storasyster är en ideell förening för dig som är 13 år och uppåt som utsatts för våldtäkt eller andra sexuella övergrepp, och dina anhöriga. Föreningen erbjuder bland annat mejl- och chattjour och du kan vara anonym.

Stödcentrum för unga brottsutsatta

Om du blivit utsatt för brott och är under 21 år kan du kontakta stödcentrum för unga brottsutsatta för att få stöd och hjälp. Stödcentrum hjälper till både med praktiska frågor om polisprocessen eller brottskadeersättning och med stöd till anhöriga och vittnen. Alla möten är gratis, personalen har tystnadsplikt och du kan vara anonym. Det eventuella brottet behöver inte vara polisanmält för att du ska få komma på möte.

Stödjour GAPF

Om du är utsatt eller om någon i din närhet är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck kan du alltid ringa till GAPF:s stödjour för råd, stöd och hjälp. Stödjouren är öppen dygnet runt – alla dagar i veckan – året om. Det är kostnadsfritt att ringa till stödjouren, du kan vara anonym och de har tystnadsplikt. GAPF har också en stödchatt för den som är utsatt eller bekant med någon som är utsatt.

Stödlinjen för spelare och anhöriga

Hit kan du vända dig om du är orolig för ditt eller någon annans spelande om pengar. Det kan handla om att vilja sluta spela eller förändra sina spelvanor eller om du är anhörig eller vän till någon som spelar och behöver stöd. Man kan ringa eller chatta, vara anonym och det är gratis.

Tilia

Tilia finns för dig som är ungdom eller ung vuxen som behöver någon som lyssnar. Tilia är en organisation som arbetar med unga och unga vuxnas psykiska hälsa. De arbetar med olika stöd i form av chatt där du kan vara anonym men man kan även mejla.

Tillsammans

Föreningen Tillsammans är en ideell organisation för dig som är 12–30 år och har erfarenhet av sexuellt våld, eller är anhörig eller vän till någon som blivit utsatt. Föreningen erbjuder olika former av gratis stöd, till exempel stödtelefon, stödgrupper, mejlstöd och de har tystnadslöfte.

Tjejzonen

Tjejzonen arbetar med att förebygga psykisk ohälsa och vänder sig till dig som definierar dig som tjej i åldern 10–25 år. Du kan få enskilda stödsamtal i deras chattforum eller samtal med så kallade storasystrar via Skype, chatt eller personliga möten.

Trygga Barnen

Trygga Barnen stöttar dig i åldern 7–25 år som är orolig över att någon i din närhet dricker för mycket alkohol, tar droger eller har andra former av missbruk. Du kan kontakta Trygga Barnen via chatt, mejl eller telefon.

UMO – ungdomsmottagning på nätet

UMO är en nationell ungdomsmottagning på nätet för unga 13–25 år. Här hittar du information om bland annat kroppen, sex, relationer, självkänsla, psykisk hälsa samt alkohol och droger. På UMO hittar man kontaktuppgifter till alla ungdomsmottagningar i landet med öppettider, adresser och telefonnummer.

Under Kevlaret

Under Kevlaret är en ideell förening som arbetar för att killar ska må bättre, där du som är kille får prata om sådant som är svårt (eller bara ovant) att dela med kompisar och familj. Det kan handla om relationer, sex, stress, existentiella frågor och allmänna grubblerier. De har en chatt där du kan vara anonym.

Ungarelationer.se

På ungarelationer.se kan du som är under 20 år få stöd och information om du blir utsatt i din relation, är kompis till någon som blir utsatt eller är den som utsätter. Du kan chatta anonymt.

Ungdomsmottagningen i Haninge

I Haninge finns en ungdomsmottagning som gratis tar emot ungdomar och unga vuxna mellan 12–23 år. På ungdomsmottagningen jobbar kuratorer, barnmorskor/sjuksköterskor och läkare och de har tystnadsplikt. Hit kan man vända sig för att prata om sin psykiska ohälsa, till exempel om man är deppig, stressad, ofta är arg, har ångest/oro eller om man har det jobbigt hemma, med kompisar, partner eller i skolan. På ungdomsmottagningen kan man också få hjälp med preventivmedel, frågor om sexualitet, kropp/kön och med mensbesvär.

Välj att sluta

En stödlinje som riktar sig till dig som vill få hjälp att förändra ett kontrollerande eller våldsamt beteende mot dina närstående. Stödlinjen vänder sig till alla oavsett var du bor. Stöd via chatt och telefon och du kan vara anonym.

YOUUMO – ungdomsmottagning på nätet (på flera språk)

YOUUMO är en webbplats för dig som är 13–20 år. Här finns information om kropp, sex och hälsa. Du kan också läsa om jämställdhet, dina rättigheter och hur du kan få hjälp för att må bra. YOUUMO är en del av UMO, ungdomsmottagningen på nätet, och informationen är översatt på flera språk.

Vad säger läroplanen?

I läroplanen för gymnasieskolan, LGY25 finns flera punkter som motiverar utbildningsinslag kring socialtjänsten. Här presenteras exempel från läroplanens värdegrund och dess koppling till socialtjänsten.

Sammanställningen följer hela gymnasieskolans grundläggande värden samt hela gymnasieskolans uppdrag.

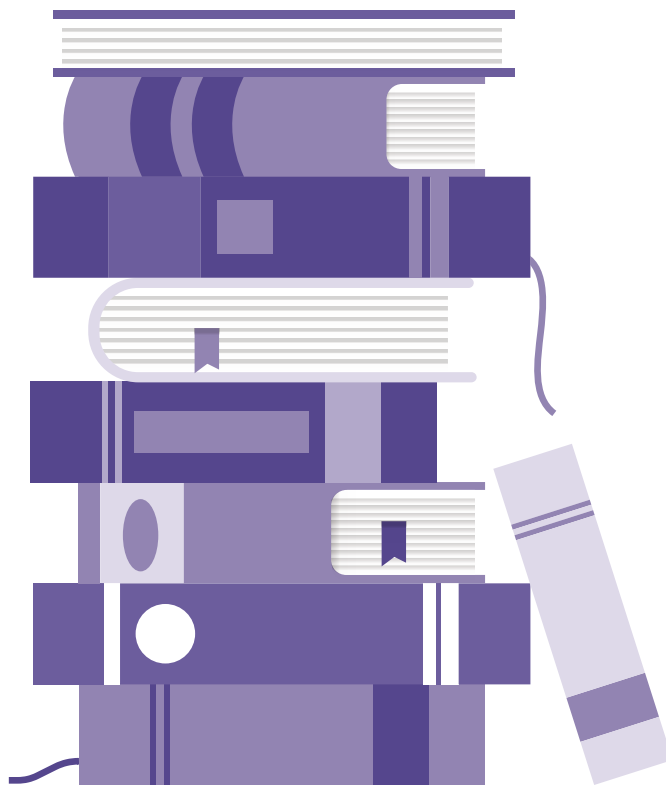
Skolans värdegrund och uppgifter

Grundläggande värden

Skolan ska gestalta och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa och eleverna ska få kännedom om sina rättigheter.

Kunskaper och lärande

Skolan kan inte ensam förmedla alla de kunskaper som eleverna kommer att behöva. Det väsentliga är att skolan skapar de bästa samlade förutsättningarna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.

Övergripande mål och riktlinjer

Normer och värden

Skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling.

Mål

Skolans mål är att varje elev:

- *kan göra medvetna ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter,*
- *respekterar andra människors egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet,*
- *kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen.*

Alla som arbetar i skolan ska:

- *aktivt främja likabehandling av individer och grupper*
- *uppmärksamma och vidta nödvändiga åtgärder för att motverka, förebygga och förhindra alla former av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling,*
- *visa respekt för den enskilda eleven och ha ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt, och*
- *i skolans arbete med normer och värden uppmärksamma de möjligheter och risker som den ökande digitaliseringen medför.*

Förslag på upplägg för undervisning

Här presenteras förslag på hur man som mentor kan lägga upp undervisningen om socialtjänsten. Undervisningen ska delas upp på två olika mentorstider om 30 minuter vardera. Följ den Powerpoint presentation som finns framtagna. Innehållet i undervisningen är uppdelad i fyra olika delar där mentor och klass under första mentorstiden arbetar med punkt 1, 2 och 3 samt under det andra mentorstillfället arbetar med punkt 4.

1. Visa hemsidan **Koll på soc** och vilken information man kan hitta där och visa nedan föreslagna filmer vilka besvarar vanliga frågor om socialtjänsten;

"Vad är soc?"

"Vilken hjälp kan man få från soc?"

"Kan jag vara anonym med soc?"

<https://kollpasoc.se/vanliga-fragor-om-soc>

2. Visa **Haninge kommuns hemsida** med information om socialtjänsten för barn och ungdomar och nämn att alla kommuner har liknande hemsidor:

<https://www.haninge.se/omsorg-och-stod/stod-till-barn-och-ungdomar/>

3. Låt eleverna reflektera över och svara på:
– *Vet du när och hur du kan kontakta socialtjänsten?*

4. Arbeta med olika elevcase som socialtjänsten kommer i kontakt med och kan hjälpa till med. Detta kan göras på olika sätt, exempelvis:

Alternativ 1

Låt eleverna se alla filmerna som är kopplade till elevcase. Dela upp klassen i sju mindre grupper och ge varje grupp ett utskrivet elevcase att arbeta utifrån. Låt grupperna diskutera sitt elevcase och besvara frågorna. Låt grupperna redovisa sina frågor och svar inför klassen. Varje elevcase har förslag till lösning som stöd för dig som mentor i diskussionen med klassen.

Alternativ 2

Låt eleverna se alla filmerna som är kopplade till elevcase. Välj gemensamt ut fyra till fem elevcase klassen vill arbeta med. Dela upp klassen i mindre grupper och ge varje grupp ett utskrivet elevcase att arbeta utifrån. Låt grupperna diskutera sitt elevcase och besvara frågorna. Låt grupperna redovisa sina frågor och svar inför klassen. Varje elevcase har förslag till lösning som stöd för dig som mentor i diskussionen med klassen.

Elevcase

Filmer till de fyra första påhittade elevcasen finner du här:

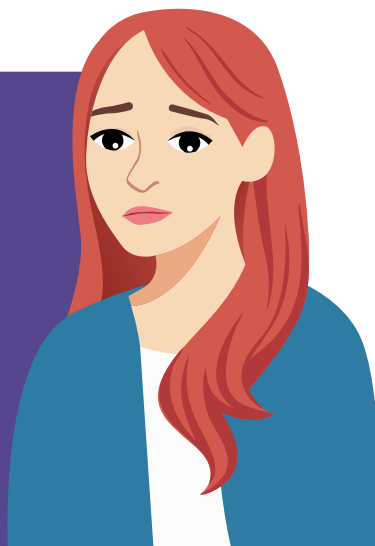
https://www.sollentuna.se/omsorg--stod/soc_for_unga/lararhandledning/

Filmer till de tre sista elevcasen finner du i powerpointen och haninge.se.

Kim har en förälder som är psykiskt sjuk

Föräldern stänger in sig och lagar ingen mat. Det finns ingen som tar hand om någonting hemma längre. Kims andra förälder bor långt borta och de har ingen kontakt. Kim vill inte berätta om detta för någon, för då kanske Kim inte får bo kvar hemma. Då skulle ju ingen ta hand om föräldern, vilket skulle göra Kim mycket orolig. Kim vill inte att någon ska veta om att det är jobbigt och svårt hemma och tar därför väldigt stort ansvar för sig själv. Kim har nästan slutat umgås med kompisar och tar aldrig hem någon efter skolan eller på helgen.

Om du som vän märker att Kim mår dåligt, vad kan du göra?
Vem eller vilka i samhället tror du kan hjälpa Kim bäst?

Förslag till lösning:

Som vän kan du alltid försöka prata med den som mår dåligt och finnas för henne. Du kan också säga till Kim att du tycker att hon verkar ledsen och föreslå att ni går och pratar med en vuxen på till exempel skolan. Om Kim inte vill eller vågar, kan du själv prata med en vuxen som du litar på och berätta att du är orolig.

Socialtjänsten är de som bäst kan hjälpa barn och ungdomar i den situationen som Kim befinner sig i. De kan prata med Kim och föräldern och ta reda på vilket stöd och hjälp föräldern behöver för att kunna ta hand om Kim. Alla barn och ungdomar har rätt att bli väl omhändertagna i sin familj. Som barn eller ungdom ska man inte behöva ta hand om sin förälder på det sättet.

Emma har en förälder som slår den andra föräldern

Emma har börjat tycka att det är jobbigt att vara hemma och vill helst bli osynlig. Hon är orolig över att polisen ska komma när de slåss, men vill samtidigt att något ska hända som gör att det blir bättre hemma. Emma drar sig undan i skolan och undviker att prata med sina vänner, eftersom hon inte vill att någon ska få reda på att det jobbigt hemma. Hon är orolig över hur det kommer bli på kvällarna och tänker mycket på det under dagarna, vilket gör att hon halkar efter i skolarbetet.

Vem skulle Emma först kunna vända sig till för stöd?
Hur skulle socialtjänsten kunna hjälpa Emmas familj?
Vad skulle du som vän kunna göra?

Förslag till lösning:

Emma kan vända sig till skolkurator, skolsköterska eller en annan vuxen som hon har förtroende för på sin skola eller utanför. Om de vuxna på skolan får veta hur Emma har det hemma har de skyldighet att kontakta socialtjänsten och göra en orosanmälan om Emma är under 18 år. Inget barn eller ungdom ska behöva bli slagen eller se när vuxna slåss hemma, det är förbjudet enligt svensk lag. Emma kan också själv ta kontakt med socialtjänsten genom att ringa till mottagningsenheten och berätta hur hon har det hemma.

När socialtjänsten får veta hur Emma har det måste de prata med hennes föräldrar, men först måste de se till att Emma är trygg med det och vet vad socialtjänsten planerar. Socialtjänsten kan hjälpa till på olika sätt beroende på vilken inställning hennes föräldrar har och om de vill ha hjälp. Socialtjänsten måste alltid se till att Emma skyddas från alla former av våld. Om Emma fyllt 18 år behöver socialtjänsten inte kontakta hennes föräldrar om hon inte vill. Socialtjänsten kommer att prata med henne om vilket stöd hon kan få i situationen.

Som vän kan du alltid försöka prata med Emma och fråga vad du kan göra för henne. Du kan också säga till Emma att du tycker att hon verkar pressad och föreslå att ni går och pratar med en vuxen. Om Emma inte vill eller vågar, kan du själv prata med en vuxen som du litar på och berätta att du är orolig för Emma.

Charles föräldrar har dåligt med pengar

För Charlie är det jobbigt att inte ha en mobiltelefon och att aldrig kunna fika. Föräldrarna har börjat prata om att de måste flytta för att de inte har råd att bo kvar, men då skulle ju alla kompisar försvinna och dessutom bor ju släkten nära där de bor nu. Charlie vill inte flytta och tycker det är riktigt jobbigt nu när föräldrarna har börjat bråka mer och mer om att det aldrig finns pengar.

Vart kan Charlie vända sig för att få hjälp? Vad skulle du som kompis kunna göra om du märker att Charlie har det jobbigt? Vilken/vilka typer av hjälp kan familjen söka från socialtjänsten?

Förslag till lösning:

Charlie kan vända sig till skolkurator, skolsköterska eller annan vuxen som han har förtroende för. Om de vuxna på skolan får veta hur Charlie har det kan de prata med Charlies föräldrar om att söka hjälp hos socialtjänsten. Charlie kan också själv ta kontakt med socialtjänsten genom att ringa till socialtjänstens mottagningsenhet och berätta om hur han har det hemma.

Socialtjänsten kan ge stöd till familjer för att de ska komma bättre överens och bråka mindre. De kan också ge ekonomiskt stöd till familjer som behöver det.

Som kompis kan du alltid försöka prata med den som har det jobbigt och vara en bra kompis. Du kan också föreslå att ni går tillsammans och pratar med en vuxen på skolan. Om Charlie inte vill, kan du själv prata med en vuxen som du litar på och berätta att du är orolig för kompisen.

Sara har en pojkvän fast hon inte får för sina föräldrar

Saras föräldrar vill inte att Sara ska ha någon pojkvän alls och om hon har en, ska han helst vara från samma land som föräldrarna. Annars skäms föräldrarna inför släkten. Sara avskyr att behöva ljuga för sina föräldrar men är kär och kan inte låta bli att träffa sin pojkvän. Sara är rädd att föräldrarna ska få reda på att hon har en pojkvän och förbjuda henne från att träffa honom.

Vad kan Sara göra och vem kan hon prata med om sin situation? Skulle det göra någon skillnad om föräldrarna också börjat prata om att de vill att Sara ska gifta sig med en pojke i deras hemland? Skulle svaret på frågan om vad Sara kan göra bli annorlunda? Vad skulle du som klasskompis till Sara vilja göra i det läget?

Förslag till lösning:

Sara kan prata med en skolkurator, skolsköterska eller en annan vuxen som hon har förtroende för. Om de vuxna på skolan får veta om Saras situation och är oroliga för henne har de en skyldighet att ta kontakt med socialtjänsten och göra en anmälan om Sara är under 18 år.

Sara kan också själv ta kontakt med socialtjänsten, berätta om sin situation och få råd i hur hon kan göra. Både Sara, du som kompis och andra vuxna som Sara pratar med kan också kontakta Origo, som är en verksamhet för unga som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. De kan ge råd och stöd när man som Sara befinner sig i en situation där man inte får välja själv vem man blir kär i. Att behöva gifta sig med någon som man inte vill gifta sig med är olagligt. Det är också olagligt att gifta sig om man är under 18 år. Om Saras föräldrar vill att hon ska gifta sig med någon som de har valt ut och kanske till och med innan hon blivit myndig kan Sara, eller någon vuxen, även kontakta polisen.

Som kompis kan du alltid försöka prata med den som har det jobbigt och vara en bra kompis. Du kan också föreslå att ni går och pratar med en vuxen på skolan eller att ni ringer till Origo eller socialtjänsten. Om Sara inte vill eller vågar, kan du själv prata med en vuxen som du litar på om du är orolig.

Tyra blir kontrollerad av sin pojkvän

Tyra och Elias träffas och blir blyxtkära. Allt är perfekt i början, men efter ett tag börjar Elias att alltmer kontrollera Tyra. Han kollar hennes telefon, kräver att få hennes lösenord, vilket hon ger honom. Han är svartsjuk och i början tycker Tyra att det är gulligt. Tyras utrymme blir allt mindre och ibland känns Elias hotfull. Hon får inte längre klä sig som hon vill eller umgås med vem hon vill. Tyra vill inte lämna Elias, men känner att situationen börjar bli ohållbar.

Vart kan Tyra vända sig för hjälp? Vad skulle du som kompis kunna göra om du märker att Tyra har det jobbigt?

Förslag till lösning:

Tyra kan vända sig till skolkurator, skolsköterska eller annan vuxen som hon har förtroende för. Om de vuxna på skolan får veta hur Tyra har det kan de prata med Tyras föräldrar om att söka hjälp hos socialtjänsten. Tyra kan också själv ta kontakt med socialtjänsten genom att ringa till socialtjänstens mottagning och berätta om hur det är. Tyra kan också vända sig till ungdomsmottagningen, stödcentrum för unga brottsutsatta eller till ungarelationer.se för att få råd och stöd i sin situation.

Som kompis kan du alltid försöka prata med den som har det jobbigt och vara en bra kompis. Du kan också föreslå att ni går tillsammans och pratar med en vuxen på skolan. Om Tyra inte vill, kan du själv prata med en vuxen som du litar på och berätta att du är orolig för kompisens.

Maja tycker det är jobbigt att gå till skolan

Maja vill gå till skolan men känner sig annorlunda. Hon får ont i magen och blir illamående och känner att det är omöjligt att gå dit. Maja känner sig ledsen och besviken på sig själv. Hon är rädd för vad klasskompisar tycker och säger om henne. Hon känner sig konstig och utanför och det blir till slut lättare att inte gå till skolan. Hennes föräldrar blir arga på henne när hon stannar hemma. När Maja orkar gå till skolan tycker hon oftast att det okej men på grund av frånvaron hänger hon inte med på lektionerna. Rasterna kan bli jobbiga med många elever och höga ljud.

Vad kan Maja göra? Vem eller vilka kan hon prata med om sin situation?
Om du som vän märker att Maja mår dåligt, vad kan du göra?

Förslag på lösning

Maja kan vända sig till någon inom skolan som hon har förtroende för, exempelvis en lärare, skolkurator eller skolsköterska. Hon kan också vända sig till någon vuxen utanför skolan som hon har förtroende för såsom förälder, syskon eller släkting. När Maja inte kommer till skolan, har skolan ett ansvar att hjälpa Maja med det som hon tycker känns jobbigt och som påverkar skolgången.

Ibland kan problem höra ihop med att man inte har det bra hemma och då kan socialtjänsten hjälpa till och/eller så kan Maja behöva stöd och hjälp från hälso- och sjukvården för sitt mående. Beror problemen med att Maja inte går till skolan på hennes hemsituation, kan socialtjänsten hjälpa till på olika sätt beroende på problematik och det kan handla om stöd till Maja och till hennes föräldrar.

Som vän kan du föreslå att du och Maja tillsammans går och pratar med en vuxen om det som känns jobbigt. Om Maja inte vill kan du själv prata med en vuxen som du litar på och berätta att du är orolig för Maja. Du som vän gör det du kan och orkar i att stötta Maja, men det är de vuxnas ansvar att hjälpa Maja till skolan.

Liam får frågor om kriminella uppdrag

Liam har länge haft det svårt i skolan. Han skolkar från lektioner och hänger med kompisar i korridorerna. Hemma är det ofta bråk. Han får kontakt med några äldre personer som pratar om hur han kan tjäna snabba pengar. Liam tar sitt första uppdrag som ger honom pengar han aldrig tidigare haft. Liam dras nu in i en värld av droger, våld och vapen. En dag får han ett uppdrag han inte vill göra. När Liam säger nej blir både han och hans familj hotad och han känner att han inte har något val. Liam vet inte hur han ska ta sig ur situationen.

Vad kan Liam göra? Vem eller vilka kan han prata med om sin situation? Vad skulle du som vän kunna göra?

Förslag på lösning

För att få hjälp behöver Liam lita på och våga ta hjälp av en vuxen. Liam kan vända sig till en lärare, skolkurator, skolsköterska, fältassistenter eller en annan vuxen som han har förtroende för i eller utanför skolan. Liam kan också prata med förälder, syskon eller släkting han har förtroende för. Liam själv eller en vuxen i hans närhet kan kontakta socialtjänsten och/eller polis på 114 114.

Socialtjänsten måste alltid se till att skydda Liam från alla former av hot och våld. Alla kan ta kontakt med socialtjänsten genom att kontakta mottagningen. Socialtjänsten utreder då Liams skyddsbehov och vilket stöd Liam och hans familj kan behöva. Liam kan också vända sig till stödcentrum för unga brottsutsatta för råd och stöd.

Som vän kan du föreslå för Liam att ni tillsammans ska prata med en vuxen som Liam har förtroende för och be om hjälp. Om Liam inte vill kan du själv ta kontakt med en vuxen som du har förtroende för och berätta att du är orolig för Liam.

Kontaktuppgifter till socialtjänsten

Alla kommuner har en socialtjänst och ansvarig socialtjänst är den kommun där eleven är bosatt. Kontakta den kommun där eleven bor och be att få bli kopplad till socialtjänsten eller socialjouren om du vill få kontakt efter arbetstid. Alla kommuner har sina kontaktuppgifter till socialtjänsten på sina hemsidor.

Du som skolpersonal kan kontakta socialtjänsten för att ställa frågor eller rådgöra kring en eventuell orosanmälan för en elev. Även elever kan kontakta socialtjänsten för att ställa frågor eller be om råd. Om eleven tycker det känns jobbigt att ringa själv kan hen göra det med en vuxen person som hen litar på, till exempel en släkting, tränare, lärare eller skolkurator. Som elev, oavsett ålder, kan man prata med socialtjänsten anonymt. Då kan eleven ställa frågor och ta reda på mer innan hen bestämmer sig för om hen vill ha stöd och hjälp.

Mer information om socialtjänsten

På *Koll på soc* webbplats finns mer information om socialtjänsten och länkar till fakta som riktar sig till barn och unga under 21 år. Kollpasoc.se

Kontaktuppgifter till socialtjänsten i Haninge kommun

Vill du som skolpersonal ställa frågor eller göra en orosanmälan kan du kontakta socialtjänstens mottagning

för barn, unga och vuxna på telefon **08-606 79 96**. Du kan även göra en orosanmälan digitalt via kommunens e-tjänst för orosanmälan på haninge.se.

Efter kontorstid fram till klockan 02.00 kontaktar du socialjouren Södertörn på telefonnummer **020-70 80 03**.

Vid akut oro klockan 02.00–08.30, ring SOS Alarm **112** och uppge att du vill komma i kontakt med Socialjouren Södertörn.

På Haninge kommuns hemsida finns mer information om socialtjänsten riktat till såväl barn och unga som till vuxna. Scanna QR-koden för att läsa mer om socialtjänsten på haninge.se

Vill du som vuxen göra en insats för ett barn?

Det finns många barn och unga som är i behov av en vuxen utöver sina egna föräldrar – exempelvis som kontaktperson eller kontaktfamilj eller familjehem. Är du intresserad av ett sådant uppdrag kan du läsa mer om detta på kommunens hemsida eller kontakta socialtjänst för att höra mer och anmäla intresse.

Haninge
kommun

Postadress: 136 81 Haninge. **Besöksadress:** Rudsjöterrassen 2.
Telefon: 08-606 70 00. **Web:** www.haninge.se